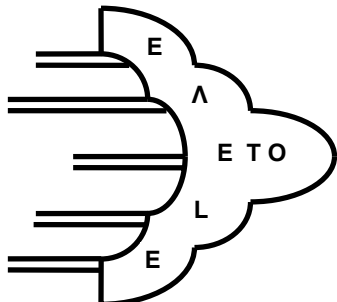

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Σωκράτη Τσάκωνα 5, 15236 ΠΕΝΤΕΛΗ

Τηλεφ.: 8042313, 6118986

Τηλεομ.: 8068299, 8042385

Ηλ.Ταχ.: valeonti@mail.otenet.gr

<http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma.htm>

Αρ.43 Ιούλιος Αύγουστος 2000

ISSN 1106-1073

Τιμή: 10 δρχ.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Πολυγλωσσία

Από τα πιο μεγάλα προσκόμματα για την ολοκλήρωση, αλλά και διεύρυνση, της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) είναι η διαφορετική γλώσσα που έχει κάθε κράτος μέλος, γεγονός που δυσχεραίνει τόσο την πολιτική όσο και κάθε άλλου είδους συνεργασία (επιστημονική, τεχνολογική, πολιτισμική).

Στην παρούσα φάση οι επίσημες γλώσσες της ΕΕ ανέρχονται σε έντεκα:

αγγλική	ελληνική
γαλλική	πορτογαλική
γερμανική	σουηδική
ισπανική	δανέζικη
ιταλική	φιλανδική
ολλανδική	

Με τις δρομολογημένες διευρύνσεις της ΕΕ, η πολυγλωσσία θα αυξηθεί υπέρμετρα. Αναμένεται να προστεθούν άλλες 12 γλώσσες:

τσεχική	πολωνική
σλοβακική	τουρκική
ουγγρική	εσθονική
ρουμανική	λετονική
σλοβενική	λιθουανική
βουλγαρική	μαλτέζικη

Σήμερα, με έντεκα επίσημες γλώσσες, η κατάσταση γλωσσικά στην ΕΕ είναι δύσκολη. Το κόστος διερμηνείας και μετάφρασης, σε σχέση με τις λοιπές δαπάνες λειτουργίας της, αποτελεί το πιο μεγάλο κονδύλι. Στην πράξη οι έντεκα επίσημες γλώσσες δεν είναι ισότιμες. Εκτός από τα επίσημα έγγραφα, λ.χ. Οδηγίες, οι συνεδριάσεις των διάφορων οργάνων γίνονται στην αγγλική και στη γαλλική γλώσσα μόνο, προκαλώντας αντιδράσεις των Γερμανών και των Ισπανών. Διαφαίνεται ότι οι λοιπές εννέα γλώσσες υποχωρούν για να επικρατήσει τελικά η αγγλική, με τη γαλλική να αποτελεί τη δεύτερη επίσημη γλώσσα της ΕΕ, τόσο επειδή υποστηρίζεται από τη Γαλλία όσο και επειδή ισχύει το επιχείρημα για την ανάγκη σε περίπτωση δυσερμηνείας κάποιου σημείου ενός εγγράφου στην αγγλική γλώσσα, η ορθή άποψη να εξάγεται συγκριτικά με το γαλλικό κείμενο.

Είναι προφανές ότι με είκοσι τρεις επίσημες γλώσσες, όχι από άποψη κόστους μόνο, αλλά και για πρακτικούς λόγους (ύπαρξη πολύγλωσσων διερμηνέων και μεταφραστών, αριθμών θαλάμων διερμηνείας στις αίθουσες συνεδριά-

σεων) η τάση χρήσης της αγγλικής και της γαλλικής θα αυξηθεί. Διαφορετικά, οδηγούμαστε σε ανάσχεση λειτουργίας της ΕΕ.

Η διέξοδος προφανώς θα είναι πολιτική. Κανείς, όμως, δεν μπορεί να προδικάσει ποια θα είναι αυτή, δηλαδή αν θα αποφασιστεί να περιοριστούν οι επίσημες γλώσσες και με βάση ποια κριτήρια. Πληθυσμιακά ή άλλα, όπως αριθμός κρατών που υποστηρίζουν κάποια γλώσσα. Στην τελευταία περίπτωση, η ελληνική θα υποστηρίζεται από δύο κράτη: Ελλάδα και Κύπρο.

Στην κάθε περίπτωση, η λύση που θα δοθεί θα εξαρτηθεί και από την ετοιμότητα κάθε γλώσσας, δηλαδή από την ύπαρξη ικανού αριθμού πολύγλωσσων διερμηνέων και μεταφραστών και από τον πλούτο της ορολογίας της.

Β.Α.Φ.

Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία Επιστημονικές Ανακοινώσεις

Συγχρόνως με το 2^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» που διεξήχθη από 21 ως 23 Οκτωβρίου 1999, στην Αθήνα, κυκλοφόρησε και το βιβλίο με τις Ανακοινώσεις που ακούστηκαν σ' αυτό.

Στο βιβλίο αυτό περιέχονται είκοσι εννέα ανακοινώσεις που αναφέρονται στις παρακάτω ενότητες:

- Λεξικογραφία,
- Διευρωπαϊκό πολύγλωσσο περιβάλλον,
- Νέες τεχνολογίες και Ορολογία,
- Ορογραφία – Τεκμηρίωση Ορογραφίας,
- Διερμηνεία και Μετάφραση,
- Γλωσσολογικές Αρχές Ορολογίας.

Το βιβλίο με τις ανακοινώσεις έχει σχήμα 17x24 και αποτελείται από 324 σελίδες. Η τιμή πώλησής του είναι 10 000 δρχ.

Στέλνεται, μετά από παραγγελία, με το Ταχυδρομείο, αφού κατατεθεί στο λογαριασμό της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος με αριθμό 671/591002-12, η αξία του βιβλίου και αποσταλεί φωτοαντίγραφο της απόδειξης καταβολής, ταχυδρομικά στη διεύθυνση της ΕΛΕΤΟ, ή με το τηλεμοιότυπο στον αριθμό 01-8068299.

Ελληνική Διεθνής Γλώσσα Αφιέρωμα στην Κύπρο

Τεύχ. 6, Απρ.- Μάι.- Ιούν. 2000, τιμή 1.300 δρχ.

Έκδοση: ΟΔΕΓ Αθηνών

Φαρανάτων 31, 11527 ΑΘΗΝΑ

τηλ. 7718077, τηλεομ. 7430463

Αισθάνονται τα «δεδομένα»..;

Χρειαζότανε κάποιος να τα βάλει με τον νέο σολοικισμό της δημόσιας διοίκησης. Ο γνωστός φιλόλογος Σαράντος Καργάκος σε σημείωμα στον Ελεύθερο Τύπο, που αναδημοσίευσε και η Ελευθεροτυπία, το επιχείρησε. Αντιγράψουμε:

«... Αυτή τη δύσμοιρη ελληνική γλώσσα ποιος θα την προστατέψει; Δεν ξέρω ποιοι είναι αυτοί που έχουν αναλάβει την προστασία των «ευαίσθητων δεδομένων» μας, αλλά θα μου επιτραπεί να μην τους αναγνωρίσω ιδιαίτερη ευαισθησία για την ελληνική γλώσσα. Τι θα πει «ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα»; Μήπως έχουμε και αναίσθητα; Κι ακόμη ο επιθετικός προσδιορισμός «ευαίσθητος» προσιδιάζει σε πρόσωπα (καταχρηστικά και σε ζώα) ή ως αφηρημένη έκφραση σε κάποιο σημείο του ψυχισμού μας που ονομάζεται «ευαίσθητο σημείο». Ευαίσθητα δεδομένα στην Ελληνική δεν έχουμε...».

Θα συμφωνήσουμε με τον ΣΚ, ως προς τη σοβαρότητα με την οποία πρέπει να αντιμετωπίζεται η *ονοματοδότηση σύγχρονων εννοιών*, ώστε οι όροι που προκύπτουν να προσιδιάζουν στην ελληνική γλώσσα, με μια μικρή επιφύλαξη, όμως, ότι δεν πρέπει να στερήσουμε την **Ελληνική Ορολογία** από τη αποδεκτή χρήση της **μεταφορικής σημασίας** (εδώ το *ευαίσθητος* είναι με τη σημασία του *λεπτός, ευπαθής*). Εν προκειμένω καλό θα ήταν κάποιο από τα σχετικά *θεσμικά όργανα ορολογίας* – που συμβαίνει να είναι και *συλλογικά μέλη* της ΕΛΕΤΟ – (όπως η ομάδα ΕΛΟΤ/ΤΕ48ΟΕ1, ή η ΜΟΤΟ) να ασχοληθεί με την **έννοια** – που ανήκει κυρίως στο σύγχρονο πεδίο της *«Τεχνολογίας Πληροφοριών»* – και να επιλέξει **όρο**.

Αναγνώστες του «Ο» γράφουν:

Περί «ακριβολεξίας»

Από τον συνεπή αναγνώστη, και κατά καιρούς σχολιαστή, του «Ο» κ. W. Voigt (Συμβούλιο ΕΕ), λάβαμε ηλεκτρονικό μήνυμα (*δυστυχώς σε Greeklish, που μεταγράφουμε όμως*) στο οποίο, μεταξύ άλλων, αναφέρει:

«... Σχετικά με το θέμα της ακριβολεξίας (ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ αρ.42) θα ήθελα να σημειώσω δειλά (επειδή δεν είμαι Έλληνας) ότι και μεν το πρόβλημα υπάρχει, και παρατηρούμε παντού «καταχρήσεις» λέξεων και σημασιών. Απ' την άλλη μεριά ο καθημερινός λόγος και γενικά οι άνθρωποι έχουν μια τάση να εντατικοποιήσουν την έκφρασή τους, και ευκαιριακές (δευτερεύουσες κ.ά., μεταφορικές) σημασίες επικρατούν και γίνονται κανονικές. Από τον κατάλογο του Βασίλη στο Ορόγραμμα μερικές λέξεις και μεν ανήκουν στην ΚΝΕ, αλλά όχι στον παραδοσιακό δημόδη λόγο ο οποίος είναι ο πυρήνας και της ΚΝΕ. Ιδίως για τις λέξεις *φωνάζω/ψάχνω/γράμμα/σωστό* θα έλεγα ότι τα αντίστοιχά τους στα δεξιά είναι λόγιες και δεν έχουν την ίδια πέραση: *γράμμα* στη δημοτική είναι η επιστολή, *γράμματα* είναι η *μόρφωση, παιδεία*, και για να το διαφοροποιήσουν από την επιστολή δεν έλεγαν κάποτε και *χαρτί; Ορθός*, αντίθετα προς το *όρθιος*, δεν είναι η δημοτική λέξη. *Χρόνος* στην σημ. του *αρχ.* *χρόνος* αντικαταστάθηκε από το *καιρός*, που σημαίνει και «*κατάσταση της ατμόσφαιρας*». Το *έτος* το οποίο, λόγω αδύνατης φθογγικής μορφής, άρχισε να υποχωρεί από τον τρίτο προ Χριστού αιώνα, στη δημοτική το γνωρίζω μόνο στην ευχή *Σπολάτη*. Δεν θέλω καθόλου να καταργήσω τις λόγιες λέξεις και σημασίες και μάλιστα εκείνες που σήμερα έχουν ενσωματωθεί επιτυχώς, ως προς την ενσωμάτωση υπάρχουν όμως διαβαθμίσεις. Όποιοι ξέρουν τις λέξεις αυτές, να τις χρησιμοποιούν, αλλά σωστά. Μπορούμε,

όμως, να υποχρεώσουμε τον μέσο πολίτη να τις χρησιμοποιεί;

Το πρόβλημα που θίγει ο Βασίλης με τις πολυσημίες είναι γνήσιο: Οι αλλαγές έγιναν, μεταξύ άλλων, για να αποφύγουμε μια πολυσημία. Δεν είναι πάντα τόσο εύκολο όπως με το στοιχείο όπου ο τόνος ξεχωρίζει τις σημασίες. Και στην περίπτωση του *καρός* και *άνεμος* και οι δύο σημασίες είναι δημοτικές και καθημερινές. Το *άνεμος* έχει στον προφορικό λόγο πολύ αδύνατη θέση. Ένας παράγοντας είναι ίσως ότι τον αέρα (οξυγόνο +άζωτο) που μας περιβάλλει τον θεωρούμε αυτονόητο (σαν τον αιθέρα) εφόσον δεν τον νιώθουμε εκτός αν κινείται. Ένα μέσο της διαφοροποίησης στον καθημερινό λόγο είναι και να λένε «*φυσάει αέρας*». Τέτοια προβλήματα τα περιέγραψα στη διατριβή μου. Γι' αυτό, βλέπετε, με απασχολεί και με γοητεύει το θέμα. Εγκάρδιους χαιρετισμούς.»

Werner Voigt

Το «Ο» απαντά:

Περί «ακριβολεξίας»

Οι παρατηρήσεις του φίλου Βέρνερ Φόιχτ είναι ευπρόσδεκτες και στη βάση τους ορθές. Αναγνωρίζω ότι οι απόψεις μου είναι κάπως αιρετικές, γι' αυτό, άλλωστε έγραψα ότι οι γλωσσολόγοι δε θα συμφωνούν. Ίσως η διατύπωση έγινε λίγο βιαστικά για τον περιορισμένο χώρο που διαθέτεται στο «Ο» και δεν ήταν πολύ σαφής. Είναι αποδεκτό πολλές λέξεις να χρησιμοποιούνται με μεταφορική σημασία. Διαφέρει, όμως, να υπάρχει λέξη με την ακριβή σημασία που θέλουμε να εκφράσουμε και να χρησιμοποιείται, αντί γι' αυτήν, άλλη του ίδιου θεματικού πεδίου με τελείως διαφορετική σημασία. Το φαινόμενο, κατά τη γνώμη μου, είναι θέμα παιδείας (αγραμματοσύνης) που συνδυάζεται στον προφορικό λόγο, απόπου ξεκινάνε όλα, με προχειρότητα. Να μη φτάσουμε να θεωρείται δεκτή η φράση «εκτοξεύτηκαν τόξα».

Η γλώσσα, όπως γνωρίζουμε όλοι μας, είναι αυτόνομη και η ΚΝΕ έχει μεγάλη προσληπτική ικανότητα. Οι μέσοι άνθρωποι (πολίτες) δεν θα υποχρεωθούν, αλλά θα παραδειγματιστούν από την πρωτοπορία (συγγραφέα, δημοσιογράφου κ.ά.) και θα αποδεχθούν και λόγιες λέξεις. Δεν είμαι υπέρμαχος της καθαρολογίας, όμως θεωρώ απαραίτητο λ.χ. συγγραφείς να αναφέρονται σε **δημοσιεύσεις** τους, που είναι εκδοτικό έργο, αντί στα **δημοσιεύματά** τους.

Θέλω να συμπληρώσω κάνοντας σαφή τη θέση μου με τα παρακάτω:

Όσο και αν η ΚΝΕ αποτελεί συνέχεια του παραδοσιακού δημόδους λόγου δεν παύει να είναι η σημερινή πραγματικότητα στη γλώσσα μας. Αυτή μιλάμε και γράφουμε. Ας μη γυρνάμε πίσω στον ψυχαραισμό, που ήταν απαραίτητος μια εποχή για αντίδραση στον αττικισμό. Με αυτόν αποκλειόταν κάθε λόγια μη δημόδης λέξη. Η ΚΝΕ εξελίσσεται, έχει μεγάλη προσληπτική ικανότητα και ενσωματώνει λόγιες λέξεις που είναι λιγο-πολύ κατανοητές από το σύνολο όσων γνωρίζουν και μιλάνε ελληνικά, άποψη που πιστεύω ότι συμμερίζεται και ο αγαπητός Βέρνερ.

Η καταπολέμηση της παρασημασιολογίας, που φτωχώνει τη γλώσσα, δεν είναι αδύνατη. Η ίδια η γλώσσα «εργάζεται» σ' αυτήν την κατεύθυνση. Ας τη βοηθάμε.

B.A.Φ.

OROGRAMMA No 43, July-August 2000, ISSN 1106-1073

Bimonthly edition of

Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Sokrati Tsakona 5 & Iatriadi

GR-152 36 PENTELI GREECE

Συνεστίαση της ΕΛΕΤΟ

Καλούνται τα **μέλη** και οι **φίλοι** της ΕΛΕΤΟ, στη **συνεστίαση** της, που θα γίνει στις **17 Οκτωβρίου 2000, ημέρα Τρίτη και ώρα 8.00 μ.μ., στο Κέντρο ΕΛΛΟΠΙΑ**, (Αριστοτέλους 84, Χαλάνδρι). Τιμή συμμετοχής **5.000 δρχ.** το άτομο.

13^ο Ευρωπαϊκό Συμπόσιο «Γλώσσα για Ειδικούς Σκοπούς»

Το 13^ο Ευρωπαϊκό Συμπόσιο «Γλώσσα για Ειδικούς Σκοπούς» (LSP) θα διεξαχθεί από τις 20 ως τις 24 Αυγούστου 2001 στη Βάσσα της Φιλανδίας.

Η θεματολογία περιλαμβάνει:

- Θεωρίες και μέθοδους
- Σύγχρονα μέσα
- Σύγχρονες και Διαχρονικές σπουδές
- Προφορική και γραφτή γλώσσα
- Διδακτική
- LSP Ιατρικής, Νομικής, Τεχνολογίας, Κοινωνιολογίας, Γλωσσολογίας κ.ά.
- Ορολογία
- Πολυγλωσσία.

Οι γλώσσες παρουσίασης είναι κατ' επιλογήν των παρουσιαστών μη εξαιρουμένης της λατινικής. Τίτλος και περίληψη θα πρέπει να υποβληθούν ως τις 31 Οκτωβρίου 2000. Εγγραφές ως το Μάιο 2001 στην ηλεκτρονική διεύθυνση: Isp2001@uwasa.fi

Ταχυδρομική διεύθυνση:

Dept of Scandinavian Languages
University of Vaasa
P.O.B. 700, FIN-65101
VAASA Finland

Τηλεομιότυπο: +358-6-3248820

Δικαίωμα εγγραφής 750 φιλανδικά μάρκα (130 ευρώ) ως 1 Ιουνίου 2001, ακολούθως 1050 φιλλ. μάρκα (180 ευρώ).

Έντυπα εγγραφής: Από την ΕΛΕΤΟ στο τηλ. 6118986 ή τηλεομιότυπο: 8068299.

ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ - ΜΕΛΩΝ

Η εξόφληση των συνδρομών των μελών γίνεται με απευθείας πληρωμή στην ταμία της ΕΛΕΤΟ,

κα Α. Γκόσου,
Λ. Κατσώνη 16,
145 61 Κηφισιά
τηλ.: 801 9550

ή με καταβολή στον τραπεζικό λογαριασμό της ΕΛΕΤΟ (Εθνική Τράπεζα Ελλάδος 671/591002-12).

Στην τελευταία περίπτωση παρακαλούνται τα μέλη να στέλνουν φωτοαντίγραφο της απόδειξης ταχυδρομικώς στη διεύθυνση της ΕΛΕΤΟ ή τηλεομιότυπικά την απόδειξη στον αριθμό 806 8299.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Λάβαμε – και ευχαριστούμε – τα ακόλουθα περιοδικά:

- **Ελληνική Διεθνής Γλώσσα**, τεύχ. 40, 41 Απρ.-Μάι.-Ιούν 2000.
- **Ερευνώντας¹**, τεύχ. 3, Μάι.-Ιούν. 2000.
- **Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ**, αρ. φύλ. 99, Μάι.-Ιούν. 2000.
- **Οικονομική Βιομηχανική Επιθεώρηση**, τεύχ. 756, Ιούλ. 2000.
- **Χρονικά Κεντρ. Ισρ. Συμβ.** αρ.φ.167, Μάι.-Ιούν. 2000.

¹ Έκδοση της Γενικής Γραμματείας Ερευνας και Τεχνολογίας

Ορθοέπεια (1)

Η ορθοέπεια και οι συνιστώσες της

Σύμφωνα με το «Λεξικόν Ομηρικών» (Ι. Παναζίδου, Εκδ. Α. Δ. Φέξη, 1901) – αλλά και με το «Μέγα Λεξικόν Όλης της Ελληνικής Γλώσσης» του Δ. Δημητράκου – **έπος** είναι ο «λόγος» και «εν γένει παν το δια λόγου εκφραζόμενον», δηλαδή ο λόγος και ως εξωτερική μορφή (**φωνητική** ή **γραπτή**) και ως περιεχόμενο (**εσωτερική μορφή** και **σημασία**).

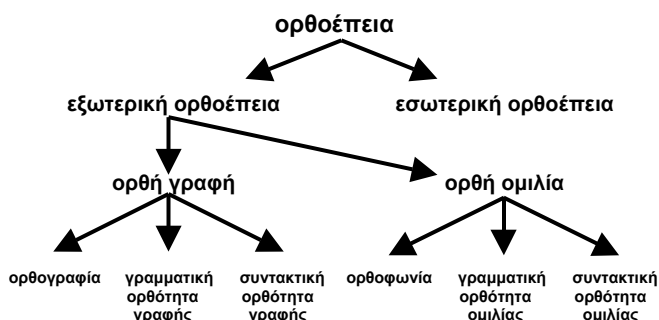
Ορθοέπεια, κατά Δ. Δημητράκο, είναι «η ορθή έκφρασις του λόγου, η ορθή διατύπωσις των διανοημάτων μας, η των γραμματικών και συντακτικών κανόνων επιμέλεια εν τω λόγω είτε προφορικώ είτε γραπτώ».

Ορθοέπεια και για μας εδώ¹, είναι η ιδιότητα ή ικανότητα να διατυπώνουμε **προφορικώς** ή **γραπτώς** **ορθά έπη**. Η ικανότητα αυτή μπορεί να **γεννιέται**, ως προδιάθεση, μαζί με τον άνθρωπο, αλλά κυρίως είναι επίκτητη. Από τη γέννησή του ο άνθρωπος αρχίζει – και στη συνέχεια εξακολουθεί για ολόκληρη τη ζωή του – να **ερεθίζεται από το περιβάλλον** (**οικογενειακό, σχολικό, εργασιακό, κοινωνικό**), να **παραδειγματίζεται**, να **αποπειράται**, να **δοκιμάζει**, να **μιμείται**, να **διδάσκεται** και να **εξασκείται**, στο θαυμάσιο παιχνίδι της **γλωσσικής επικοινωνίας**.

Η **ορθοέπεια** έχει δύο σκέλη (βλέπε και σχήμα): την ορθή εξωτερική μορφή (μορφολογικό επίπεδο – **εξωτερική ορθοέπεια**) και την ορθή εσωτερική μορφή και σημασία (εννοιολογικό επίπεδο – **εσωτερική ορθοέπεια**).

Το πρώτο σκέλος προϋποθέτει **ορθή γραφή** και **ορθή ομιλία**. Η πρώτη αναλύεται σε **ορθογραφία, γραμματική ορθότητα γραφής** και **συντακτική ορθότητα γραφής**, ενώ η δεύτερη αναλύεται σε **ορθοφωνία, γραμματική ορθότητα ομιλίας** και **συντακτική ορθότητα ομιλίας**.

Το δεύτερο σκέλος (που δεν θα μας απασχολήσει εδώ) αφορά την **ορθή γνώση** των **εννοιών**, των **σχέσεων** μεταξύ τους και την **αντιστοίχισή** τους με τους **όρους**, την ορθή διατύπωση κρίσεων, συλλογισμών και διανοημάτων. Η «πυραμίδα» που στηρίζει την ορθοέπεια φαίνεται στο σχήμα.

Η **οικογένεια** θέτει τις βάσεις της εκμάθησης της μητρικής γλώσσας, της προφορικής, φυσικά! Εκεί κυριαρχεί η έμφυτη ανάγκη για επικοινωνία και λειτουργεί αυτόματα η μίμηση. Οι κανόνες δεν διατυπώνονται, αλλά – αυτόματα ή ενσυνείδητα εφαρμοζόμενοι από τα πρόσωπα του οικογενειακού περιβάλλοντος – παρέχουν σωρεία «ζωντανών» παραδειγμάτων, από την οποία το παιδί-άνθρωπος, με την αξιοθαύμαστη αφαιρετική ικανότητά του, συλλαμβάνει, συνειδητοποιεί και αποθηκεύει το λειτουργικό μέρος του κανόνα **έτσι και αν δεν γνωρίζει την αιτιολόγησή του!** Η ποσότητα και ποιότητα της γλωσσικής γνώσης που αποκτά το παιδί κατά την προσχολική ηλικία είναι συνάρτηση της στάθμης της γλωσσικής παιδείας των

προσώπων του περιβάλλοντός του (γονέων και άλλων). Ο **ορίζοντας της ομιλίας** των προσώπων αυτών και ο **ορίζοντας των γνώσεων** τους παίζουν καθοριστικό ρόλο στον **ορίζοντα ομιλίας** και στον **ορίζοντα κατανόησης** του παιδιού, γενικά δηλαδή στη **γλωσσική γνώση** του. Ασφαλώς έχουν τη συμβολή τους και η τηλεόραση και το ραδιόφωνο, αν αυτό παρακολουθεί εκπομπές.

Και έρχεται το σχολείο, με όλες τις βαθμίδες του, που έχει σκοπό να συστηματοποιήσει και αναπτύξει μεθοδικά τις γνώσεις του παιδιού, να διδάξει **γραφική και ανάγνωση**, να διδάξει **ορθογραφία και γραμματική**, αργότερα και **συντακτικό**, και να προσφέρει ένα **ευρύ σύνολο γενικών γνώσεων** διευρύνοντας **τους ορίζοντες του μαθητή**, εξασφαλίζοντάς του την απαραίτητη **γενική παιδεία**. Μεγάλο μέρος αυτής της παιδείας (τη «μερίδα του λέοντος» θα έλεγα) αποτελεί η **γλωσσική παιδεία**, που είναι **το υπ' αριθμόν ένα μέσο** με το οποίο θα κατακτήσει το νεαρό άτομο την οποιαδήποτε **ειδική εκπαίδευση** που θα επιλέξει μετά το σχολείο. Το αν το σχολείο τα καταφέρνει όλα αυτά, ή όχι, δεν είναι του παρόντος... Το γεγονός όμως είναι ότι λίγο-πολύ, έστω και χωρίς πολύ ικανοποιητικές επιδόσεις, το σχολείο ασχολείται **με όλες τις συνιστώσες της ορθότητας** (βλέπε σχήμα) **εκτός από μία: την ορθοφωνία!** Την **ορθή φωνητική απόδοση των ήχων της ομιλίας**. Θεωρώντας την ανύπαρκτη, παρά τις φωνές ειδικών (όπως π.χ., από 15ετίας περίπου, του καθ. Α. Τσοπανάκη²), τέως Προέδρου της Ακαδημίας Αθηνών). Και **υπάρχουν** ορθοφωνικοί κανόνες της ελληνικής γλώσσας! Έχουν διατυπωθεί σε συγγράμματα και έχουν διδαχτεί (αποκλειστικά σε δραματικές σχολές) εδώ και αρκετά χρόνια από δασκάλους της υποκριτικής – π.χ. 1961 Σ. Καραντινός³, 1978 Ν. Παπακωνσταντίνου⁴, 1979 Δ. Μυράτ⁵–.

(Στο επόμενο φύλλο: Ορθότητα (2) – Φθόγγοι και φωνήματα της σημερινής ελληνικής γλώσσας)

K.B.

¹ «Η εγκαταλειμμένη Προφορική Ελληνική Γλώσσα», Ομιλία Κ. Βαλεοντή στην Ελληνογλωσσική Εσπερίδα της ΕΛΕΤΟ, Γαλλικό Ινστιτούτο, 6-4-98.

² Α. Τσοπανάκης – «Προβλήματα της δημοτικής: Το τελικό -ν», Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1987

³ Σ. Καραντινός– «Σύστημα αγωγής του προφορικού λόγου», Θεσσαλονίκη 1961

⁴ Ν. Παπακωνσταντίνου – «Αγωγή του λόγου – Ορθοφωνία», Εκδόσεις ΔΩΔΩΝΗ, Αθήνα, 1978

⁵ Δ. Μυράτ – «Αγωγή του λόγου», Βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ, Ι.Δ.Κολάρου & ΣΙΑΣ, 1979

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ"

Το "Ορόγραμμα" είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:
Β. Α. Φιλόπουλος
 Πρόεδρος ΕΛΕΤΟ

Σύνταξη:
 Κ. Βαλεοντής
 Μ. Καρδούλη
 Α. Παπαναστασίου
 Β.Α. Φιλόπουλος

Τηλέφωνα:
 πρωί: 6118986
 εσπέρα: 8042313, 8619521
 Τηλεομοίωτο: 8068299, 8042385
 Ηλ. Ταχυδρομείο: valeonti@mail.otenet.gr
 Θέση στο Ιντερνετ: <http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma.htm>

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι ευανάγνωστα, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυγγράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη τους, το πλήρες όνομα του οποίου είναι στη διάθεση της Σύνταξης. Η Σύνταξη του "Ο" συνήθως δεν παρεμβαίνει, ούτε σχολιάζει.

Επιτρέπεται ελεύθερα η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του "Ο" με μόνη υποχρέωση την αναφορά της πηγής.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ² έλα κι εσύ

Ο όρος **format** = **μορφότυπο** και άλλοι συναφείς όροι από την Πληροφορική και τις Τηλεπικοινωνίες

Στο πλαίσιο των εργασιών τους, τόσο η **ΜΟΤΟ**³ όσο και η ομάδα **ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1**⁴, έχουν μελετήσει εξαντλητικά το θέμα της απόδοσης των ορων **form** (*μορφή* ή *φόρμα*) και **format** (*μορφότυπο*) σε πληθώρα συγκεκριμένων και παραδειγμάτων εφαρμογής. Διαβάζουμε, όμως; συχνότατα και ακούμε αποδόσεις όπου συγχέονται οι δύο παραπάνω όροι (και οι αντίστοιχες έννοιες) γιατί χρησιμοποιείται η λέξη **μορφή** για τη απόδοση τόσο του **form** όσο και του **format**. Για εξοκείωση με τους όρους αυτούς, από το ευρύ κοινό που ασχολείται με υπολογιστές, πληροφορική και τηλεπικοινωνίες, παραθέτουμε παρακάτω έναν πίνακα σύμπλοκων όρων με τα συνθετικά «form» και «format».

form	μορφή (η γενική έννοια)
form	φόρμα
printed form	έντυπο (εκτυπωμένη φόρμα)
screen form	οθονότυπο (φόρμα οθόνης)
format {n.}	μορφότυπο
format {v.t.}	μορφοτυπώ
reformat {v.}	επαναμορφοτυπώ
format {a document}	μορφοτυπώ {έγγραφο}
format identifier	αναγνωριστικό μορφοτύπου
basic format	βασικό μορφότυπο
extended format	επεκτεταμένο μορφότυπο
data object format	μορφότυπο αντικειμένου δεδομένων
document format	μορφότυπο εγγράφων
format convention	σύμβαση μορφοτύπου
format description	περιγραφή μορφοτύπου
format effector	μορφοτυποποιητής, ελεγκτήρας μορφοτύπου
format error	σφάλμα μορφοτύπου
interchange format	μορφότυπο ανταλλαγής
document interchange format	μορφότυπο ανταλλαγής εγγράφων
information element format	μορφότυπο στοιχείου πληροφορίας
formatting	μορφοτύπηση
data formatting	μορφοτύπηση δεδομένων
formatting rules	κανόνες μορφοτύπησης
formatting process	διεργασία μορφοτύπησης
document formatting	μορφοτύπηση εγγράφου
formatted	μορφοτυπημένος
formatted document	μορφοτυπημένο έγγραφο, μορφοτυπημένο τεκμήριο
formatted document architecture	αρχιτεκτονική μορφοτυπημένων εγγράφων
formatted form	μορφοτυπημένη φόρμα, μορφοτυπημένη μορφή
formatted processable form	μορφοτυπημένη επεξεργάσιμη φόρμα
simple formattable document	απλό μορφοτυπήσιμο τεκμήριο, απλό μορφοτυπήσιμο έγγραφο

Τονίζουμε: Το **μορφότυπο** δεν είναι **μορφή** (**form**) αλλά **τύπος μορφής** και η **μορφοτύπηση** (= εφαρμογή μορφοτύπου) δεν είναι **μορφοποίηση** (= μετατροπή σε μορφή)...

K.B.

² **ΓΕΣΥ**: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ

³ **ΜΟΤΟ**: Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής "Τηλεπικοινωνίες" (ΤΕ-Τ), Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργεί με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στα πλαίσια επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).

⁴ **ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1**: Ομάδα Εργασίας 1 "Ορολογία Πληροφορικής" της Τεχνικής Επιτροπής **ΕΛΟΤ/ΤΕ48** «Ηλεκτρονική Επεξεργασία Πληροφοριών», του ΕΛΟΤ.